תמציית הדף היומי

דף יג

המקור לאיסור צרת צרה: לר' יהודה ילפינן מלצרור דהתורה ריבתה צרות הרבה, **ולר' אשי** סברא הוא דהצרה עומדת במקום ערוה וה"נ צרת צרה. * **במתני' משמע** דאפי' כנס ואח"כ גירש שרי כיון שבשעה שנפלה לייבום אינה צרתה, **ואילו לקמן משמע** דרק אם גירש ואח"כ כנס שרי, **והתירוצים: א. לר' ירמיה** תברא ומי ששנה זו לא שנה זו **ופליגי** האם המיתה מפלת ושרי, **או** שנישואין הראשונים מפילים ואסור. **ב. לרבא** חד תנא הוא ושרי, וזו ואי"צ לומר זו. * **כל שיכולה למאן ולא מיאנה** צרתה חולצת ולא מתייבמת, **ולא אמרינן שתמאן עכשיו** בכדי שצרתה תתייבם, **דלר' אושעיא** ממאנת למאמרו ולא לויקחנו, **א"נ** משום שמעת נפילתה נראית כצרת ביתו, ויבואו להתיר בכל צרת ערוה. * **שש עריות חמורות מט"ו דמתני' שאחיו מאביו אינו יכול לקדשן ולכך צרותיהן מותרות, והן: א.** אמו. **ב.** אשת אביו. **ג.** אחות אביו. **ד.** אחותו מאביו. **ה.** אשת אחי אביו. **ו.** אשת אחיו מאביו [דאין איסור צרה אלא באשת אח הנופלת לפניו לייבום, שמאחר שהיא פטורה עומדת עליו באיסור אשת אח שיש לה בנים]. * **מזה' בצרת ערוה: לב"ש** מתירין אותה ביבום לאחיו דפליגי על הדרשה של לצרור [ואם נתייבמה כשירה, ואם חלצה פסולה לכהן דחליצתה חליצה], **וב"ה פוטרין** אותה מיבום וחליצה [**ואם נתייבמה** פסולה לכהן אם נתאלמנו מיבמיהן דנבעלה לאסור לה, **ואם חלצה** כשירה דחליצה שלא לצורך הוא, וקמ"ל דלא ס"ל כתקנת ר' יוחנן בן נורי שחולצות לצאת ידי הכל], **וטעם מחלוקתן: א. ב"ש** דרשי לא תהיה אשת המת החוצה מכלל דאיכא פנימית וזהו צרתה שמתייבמת, **ולב"ה אתי להו"א** דאין קידושין תופסין ביבמה לשוק [דלא תהיה בה הויה לזר, **אך לב"ש** כתיב חוצה ולא לחוץ, **אך לב"ה** כמאן דכתיב לחוץ, דכל תיבה שצריכה ל' בתחילתה הטיל ה' בסופה], **ודחי' דילפי' מלאיש זר, ולמס' אתי** לרבות ארוסה שמתייבמת [החוצה משמע חיצונה לבעלה שעדיין לא נבעלה], **ואידך** ילפי מחוצה החוצה, **אך ב"ה** חוצה החוצה לא משמע להו. **ב. לב"ש** אין איסור אחות אשה חל על איסור אשת אח, **ובנשא חי ואח"כ נשא מת** אין איסור אשת אח חל על איסור אחות אשה **והויא כצרת ערוה שלא במקום מצוה** ושריא. * **ר"ל הקשה לר' יוחנן** דהיאך קורין את המגילה בזמנים חלוקים **הלא איכא לאו דלא תתגודדו** שלא לעשות אגודות אגודות [ואין לומר דאתי שאין לעשות חבורה על מת דא"כ לימא לא תגודדו, ומדלא קאמר לא תגודו ש"מ תרתי], **ולא הקשה** ממקום שנהגו לעשות מלאכה וכו' **דהתם** מנהגא **והכא** איסורא, **ואף שבליל בדיקת חמץ ב"ש אוסרין** התם הרואה אומר מלאכה הוא דלית ליה.

דף יד-טו

ר' יוחנן ור"ל פליגי אם עשו ב"ש כדבריהם, דלר"י עשו [וכן פליגי רב ושמואל], **ומיירי קודם בת קול** ואף דב"ה הוו רובא כיון דמחددי ב"ש שקולין הן, **או לאחר ב"ק** וכר' יהושע שאין משגיחין בב"ק, **והשמועות: א. למ"ד דעשו** קשיא דאיכא לא תתגודדו, **ודחי' דבשתי בתי דינין בעיר אחת שרי, ורק בבי"ד בעיר אחת שחצי מורין הכי וחצי הכי** אסיר [**וכן אמרינן דנה' ר"א ור"ע** אי עושין מכשירי מילה שאפשר לעשותן מע"ש דמקומות מקומות שאני, **וקמ"ל** דלא אמרינן דמשום חומרא דשבת חשיב כמקום אחד, **וכן ר' אבהו** במקומו של ריב"ל טלטל את הנר, אך במקומו של ר' יוחנן לא טלטל משום כבודו, דמקומות שאני, והי' מודיע לשמש שיחמיר]. **ב.** לא נמנעו מלישא נשים אלו מאלו אף דלב"ה הוו חיובי כרת אצל **ב"ש** [דהא ס"ל דלא הותר לייבם, ומודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת, ודלא כר"ע דס"ל שיש ממזר מחייבי לאוין], **ודחי דלעולם עשו, ובאלו הודיעו ופרשי, וכמו גבי טהרות וטומאות** ששאלו כלים זה מזה, **וקמ"ל** דלא נימא דצרה קלא אית לה ולא הוו מודעי. **ג. אף שנה' ב"ש וב"ה:** בצרות, **ואחיות** [שנפלו משתי אחים, וכל אחת אסורה לייבום משום אחות זקוקתו, אם קדמו היבמים וכנסום, אם צריכים להוציאם], **ובגט ישן** [שהתייחד עמה קודם שמסרה לה, אי שרי לגרש בו], **ובספק אשת איש** [א. קטנה אשת איש דשמא תמאן. ב. שכיב מרע שכתב מעתה זה גיטך אם מתי מחולי זה], **ובמגרש את אשתו** ולנה עמו בפונדק, **ובכסף ופרוטה**, בכ"ז לא נמנעו מלישא נשים אלו מאלו, **ולר"ש** נמנעו מודאי ולא מספק [והיינו 'בסתם' דמודעי ופרשי, דאהבה וריעות נוהגים זב"ז וכולא ר"ש היא, אך בספק יש להחמיר], **ומדנמנעו לר"ש ש"מ דעשו** [וב"ש נמנעו מב"ה דמיירי בצרה עצמה]. **ד. ר' יוחנן בן נורי רצה לתקן שיחלצו לצרת ערוה**, ונטרפה השעה, **וא"ל רשב"ג** מה נעשה לראשונות וש"מ דעשו, **ודחי' דלעולם לא עשו** ומיירי בצרה עצמה שנישאה לשוק דמה נעשה לב"ש, דאי ליחלצו מימאסי אגבריהו ודרכי' דרכי נועם. **ה. ר"ט שהי' מתלמידי ב"ש אמר** תאבני מתי תבוא צרת הבת ואשאנה, וש"מ דעשו, **ודחי' דאשיאנה לשוק בלא חליצה** כב"ה, ולאפוקי מר"י בן נורי דבעי חליצה. **ו. ר"ג יבם את צרת בתו** וש"מ דעשו, **ודחי' דהלא ר"ג** מבני של הלל הוא, **אלא שבתו היתה איילונית שצרתה מותרת**[ואף שאחרים קתני לה בסיפא, **איכא בינייהו: א.** לכו"ע היתה איילונית ופליגי האם הכיר בה בשעה שקידשה (דלת"ק לא הכיר בה ואיכא מקח טעות, אך לאחרים אף בהכיר שרי דאיילונית היא). **ב.** פליגי בכנס ולבסוף גירש (דלת"ק הואיל וגירשה לבסוף שרי, אך לאחרים כיון שכנס נאסרת, ושרי רק משום שהיתה איילונית). **ג.** פליגי אם יש תנאי בביאה (דלת"ק מהני תנאי ומקח טעות הוא, ולאו צרתה היא, אך לאחרים אין תנאי מועיל כיון דבעל, ושרי משום שהי' איילונית)]. **ז. ר"ע עישר אתרוג בא' שבט ב' פעמים** [מע"ש כב"ש, ומעשר שני כב"ה], וש"מ דעשו, **ודחי'** שהסתפק מה דעת ב"ה. **ח. שמאי פיחת את המעזיבה עבור הקטן שנולד מכלתו** אף שצריך לאמו וש"מ דעשו, **ודחי'** דהרואה יאמר שעשה לאפושי אויר. **ט. ב"ש הרחיבו את שוקת יהוא** דבעו שתפחת רוב דופנה בשביל שיחשב כמחוברין למי המקוה [אך לב"ה סגי בשיעור שפופרת הנוד ב' אצבעות חוזרות למקומן] וש"מ דעשו, **ודחי' דהרואה אומר שעשו לאפושי מיא. י. ר"א בר צדוק היה מתלמידי ב"ש, ועשה כל מעשיו כב"ה** [וכמעשה בזיתים מגולגלין, דלב"ש אי"צ לנקב, ולא מקב"ט דחשיב המוהל כמי פירות, אך לב"ה המוהל חשיב כשמן וצריך לנקב לגלויי דלא ניח"ל, ואם ניקבה וסתמוה השמרים- טהורה] וש"מ דעשו [דאי לא עשו מאי רבותיה שנהג כב"ה]. **יא. שאלו את ר' יהושע בצרת הבת והתיירא להשיב**, וש"מ דעשו, **וחשש שירוצו את גולגלתו** [ואף דס"ל דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד, פגום לכהונה מיהא הוי, ק"ו מאלמנה שאין איסורה נוהג בכל ובנה פגום, כ"ש צרה שאיסורה שוה בכל, ואמרינן דבעו מיניה דאת"ל שבצרות פסקינן כב"ה, בני צרות שנישאו לשוק מה דינם לב"ש, ונפק"מ לולד מחזיר גרושתו אף אליבא דב"ה, אי אמרינן ק"ו מאלמנה, או דשאני אלמנה שהיא עצמה מתחללת, ופשיט להו דלא הוו פגומין]. **יב. בימי ר' דוסא בן הרכינס הותרה צרת הבת לאחין**, וש"מ דעשו, **והכי מסקינן**, ונעשה זאת **ע"פ** יונתן אחיו שהיו לו שלוש מאות תשובות בצרת הבת [ובאו חכמי ישראל להתווכח עמו].

דף טז

ר' דוסא בן הרקינס אמר: מעיד אני עלי שמים וארץ, שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא, ואמר ג' דברים: א. צרת הבת אסורה. **ב. עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית** [דקדושה ראשונה לא נתקדשה לעת"ל, ולא כבשום עולי בבל כדי שיסמכו עניים עליהם]. **ג. מקבלים גרים מן הקרדיין ומן התרמודים, אך לא מן הקרתויין דפסולין, וי"א דאין מקבלין מתרמודים** [וכן ס"ל לר' יוחנן, **ומקשינן** מכתמים הבאין מבין העכו"ם דמטהר, וזאת אומרת דמקבלין גרים מתרמוד, דהא הלכה כסתם משנה, **ומשנינן** דפליגי אמוראי אליבא דר' יוחנן], **והטעם: א.** עבדי שלמה שנשאו לבנות ישראל מחמת עושרם, דס"ל דולד ישראלית מגוי ועבד הולד ממזר. **ב.** כשנכנסו הגויים להיכל הכל נפנו לכסף וזהב, ומתוכם יש [פליגי אי תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי מושכי קשת, או דמינייהו שיתא אלפי מושכי בקשת] **שנפנו על בנות ירושלים שנא' נשים בציון עינו וכו', ועמון ומואב נפנו לס"ת** ושרפוהו משום דכתיב ביה לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'. * **צוה ה' ליעקב סביביו צריו** כגון הומניא שמיצרים לבני ישראל העניים שבפום נהרא. * **שר העולם אמר את הפס' נער הייתי וגם זקנתי**, דהלא בקב"ה לא שייך זיקנה, וכן דוד לא היה קשיש כ"כ.

דף יז-יח

גוי שקידש בזמה"ז: א. לרב בדוכתא דקביעי חיישינן לקידושין שמא הוא מי' השבטים, **ב. לשמואל** לא חיישינן משום שהבנים הולכים אחר האם, וישראל שבא על הגויה הולד כמותה, **ואף שיש בנות ישראל שנשבו**, מ"מ גמירי דאטרוויי [נבקע רחמם ולא יכלו להוליד], **א"נ** עשאום גויים גמורים שנא' בה' בגדו כי בנים זרים ילדו. * **עתידין ישראל לעשות יו"ט כשתחרב תרמוד** [דממזרים הם ומטמעים בישראל ופוסלים אותן], **ומקשינן** דהא נחרבה, **ומתרצינן: א.** תמוד נחרבה ולא תרמוד. **ב. לא נחרבה כולה**, דנתיישבה מצידה השני. * **הרפניא:** הר שהכל פונין לה, וכל שאין מכיר משפחתו ושבטו נפנה לשם, ועמוקה היא משאול דלית להו תקנתא, והולכים ומתעוותים הפסולים בגילגולם במורד [משאול לתרמוד, למישן, להרפניא, ור' **המנונא אף שהי' מהרפניא נחשב הוא כפום נהרא** משום שהוליך את מס גולגלתו לשם]. * **אשת אחיו שלא הי' בעולמו** פטורה מיבום ופוטרת נמי את צרתה [אך אם השני עשה בה מאמר ומת חולצת ולא ממתייבמת] שנא' כי ישבו אחים יחדיו [דבעינן שיהא להם ישיבה אחת בעולם], **ומייתי דמגלן דייבום זהו באחים מהאב: א. יחדיו** מיוחדים בנחלה, פרט לאחיו מן האם שאין ראוי ליורשו, **וקמ"ל** דלא נילף מבני לוט כדלקמן [משום דמופני, דמצי למיכתב אנשים רעים וכתב אחים, קמ"ל יחדיו דבעינן מיוחדים בנחלה]. **ב. גז"ש אחוה מבני יעקב** דהוו אחים מאב ולא מאם, **וקמ"ל** דאף דזהו חידוש דקמשתריא ערוה, א"צ אחוה מאבא ואמא. **ג. לא יליף מעריות**, דיליף אחים מאחים ולא אחים מאחיך [ואף שתנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ובא כהן הנ"מ היכא דליכא דדמי ליה]. **ד. אין ללמוד מלוט** [דתתייבם אשת אחיו מאביו], **דבני יעקב** מופני [דהו"ל למיכתב שנים עשר עבדיך בני אבינו, וכתב אחים לאפנויי] למילף מינייהו. * **שומרת יבם שמתה: לרב הונא אמר רב מותר באמה** דקסבר לאחר מיתה אין זיקה אפי' באח אחד [אך מחיים לא, דאסור לבטל מצות יבמין], **אך לר' יהודה אסור באמה** דקסבר יש זיקה אחר מיתה [זיקה בכדי לא פקעה], **והשמועות: א. יבמתו שמתה מותר באחותה** ומשמע אבל לא באמה, והיינו כר"י, **ודחי' דאגב רישא דמיירי** באשתו שמתה והתם מותר רק באחותה, נקט כן גם בסיפא גבי יבמה. **ב. תנן במתני' דעשה בה מאמר ומת שניה חולצת**, וש"מ דבלא"ה מתייבמת [ואם יש זיקה א"כ אף בלא המאמר שניה אסורה, כיון שהיא צרת אשת אח שלא היה בעולמו בזיקה], **ודחי' דאף כשלא עשה** בה מאמר אינה מתייבמת, **ונקיט חולצת לאפוקי מב"ש** דס"ל שמאמר עושה קנין גמור ונעשית צרת ערוה ותיפטר אף מן החליצה קמ"ל דלא. **ג. שני אחין ומת אחד מהן, ונולד אחד, ומת האח השני, הראשונה** היא אשת אח שלא הי' בעולמו ופטורה, והשני' חולצת או מתייבמת, ואם יש זיקה תיפטר גם אשת השני, **ודחי' דאתי כר"מ דס"ל** דאין זיקה, ור"י לא סובר כמותו. * **הדיעות בדיני זיקה וביטול מצות יבמין: א. לר"מ** אין זיקה, והא דשתי אחיות משתי אחין חולצות [ואי אין זיקה האי ליבם חדא והאי ליבם חדא דמתרי בתי אתיין], משום דאסור לבטל מצות יבמין [דילמא אדמייבם חד מיית האח השני, ולא תוכל להתייבם דכבר נשא את אחותה, ולכך הראשונה חולצת (ומדינא אחר חליצה דקמא מצי אידך לייבומי, אלא גזיר דילמא אתי לייבומי ברישא)] **וחייש אפי' לספיקא ודלא כר"ג. ב. לר"ג נמי אין זיקה** ומותר לבטל מצות יבמים אף בודאי, [שהתיר ליכולה למאן שלא תמאן, אלא תמתין עד שתגדיל ותצא משום אחות אשה]. **ג. לר"י בן בתירה ס"ל דיש זיקה** דבקידש אחות זקוקתו אומרים לו המתן לאחיך, והכי ס"ל לשמואל, ור"י דלעיל דס"ל דיש זיקה אמר זאת בשם רבו שמואל [ולא מוקמינן דאמר בשם רב אף שהי' נמי רבו, דאז נצטרך למימר דאמוראי נינהו אליבא דרב], וכן אמר שמואל ששומרת יבם שמתה אסור באמה, **וצריכא** לתרוויהו: **א.** כדי לחדש שיש זיקה בתרי אחי. **ב.** שיש זיקה אף לאחר מיתה דזיקה בכדי לא פקעה.

דף יט

המקרים באשת אחיו שלא היה בעולמו: א. במתני' במת וייבם ונולד האח **לר"ש** מתיבמת **ולרבנן לא. ב. במשנה הראשונה** מת ונולד ואח"כ יבם, **לר' אושעיא** נמי פליגי דלר"ש יש זיקה וכנסוסה, **ולר"פ** לא פליגי ולכו"ע תצא. **ג. לכו"ע יוצאת** באח אחד שמת, ואח"כ נולד לו אח. **ד.** וכן בתרי דלא מת ולא ייבם, ונולד אח, **והשמועות: א. בזיקה ומאמר** ר"ש מסתפק האם זיקה הוי ככנוסה, **ודחי** משום דהוי זיקת ב' יבמים. **ב.** לידה של השלישי קודמת לנישואין של השני לא חולצת ולא מתיבמת, **ודחי** דאיירי בב' יבמין. **ג.** ב' אחיות שנפלו ביחד ר"ש פוטר בשתיהן, ומסקינן דאיירי בנפלו בב"א וס"ל אפשר לצמצם. **ד. מייתי ראיה מיתורא דברייתא** דר"ש פליג רק במת ויבם ונולד, אבל במת נולד ויבם מודה שלא מתייבמת ותיובתא דר' אושעיא. * **אופני אשת אחיו שלא היה בעולמו: א.** מת ועמד אחיו ליבם ומת הראשונה פטורה ועמד זהו שנתן מאמר בע"כ. **ב.** עשה מאמר ונולד. **ג.** וכן נולד ועשה השני מאמר ומת השני- הראשונה פטורה והשניה חולצת, **ולר"א** בהא נמי פליג ר"ש, **ולר"פ** רק ביבם קודם. **ד.** כנס מת ונולד וכן נולד כנס ומת תרוייהו פטורות לכו"ע. **ה.** כנס נולד ומת, **לר"מ** תרוייהו פטורות, **ולר"ש** מיבם מי שירצה דמצאה בהיתר ואיצטריך למימר דלא פליגי במת ונולד ויבם. * **המחלוקת באשת אחיו שלה"ב ביבם ואח"כ נולד: א. לרבנן** ויבמה עדין יבומין ראשונים עליה, ולקחה לאשה דמגרשה בגט ומחזירה ושדי התירא אהיתרא. **ב. לר"ש** שריא הואיל ומצאה בהיתר, **ומיהו באחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו אסורה** משום אחותו אף שמצאה בהיתר דרק לאשת אח יש היתר.

להערות הארות ולהצטרפות לרשימת התפוצה במייל: k0504166339@gmail.com | **הודעה חשובה-** לקראת לימוד משנה ברורה במסגרת תוכנית דרשו, יצא גליון **'תקציר מ"ב'** כדוגמת הגליון הנוכחי בל"נ, וניתן לקבלם במייל
יחד עם כל בית ישראל אבילים אנו ודווים בסילוקו של צדיקים מדן שר התורה **הגר"ח קנייבסקי** זצ"ל אשר אמרנו בצילו נחיה, בהמשך התמדת ויגיעת התורה הזרתה ושיננה נמצא נחמה, ולא נוסיף עוד לדאבה